

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV 1010

Tālrunis: 67830735, 67210274 Fakss: 67830770
e-mail: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR LIETAS IEROSINĀŠANU

Rīgā

2021. gada 22. jūnijā

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Sanita Osipova, tiesneši Gunārs Kusiņš un Daiga Rezevska, kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto sabiedrības ar ierobežotu atbildību „VRPB” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 103/2021),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” (turpmāk – Noteikumi Nr. 360) 24.¹⁸ punktu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam, 91. panta pirmajam teikumam, 105. panta pirmajam un trešajam teikumam, kā arī par spēkā neesošu no 2021. gada 7. aprīļa.

2. Noteikumu Nr. 360 24.¹⁸ punkts redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 7. aprīļa līdz 9. aprīlim, paredzēja, ka tirdzniecības centrā, kura kopējā tirdzniecībai atvēlētā platība ir lielāka par 7000 m², darbojas tikai:

1. veikali, kuros tirgo pārtiku ne mazāk kā 70 % apmērā no preču sortimenta;
2. veikali, kuros tirgo higiēnas preces ne mazāk kā 70 % apmērā no preču sortimenta;
3. aptiekas (tai skaitā veterinārās aptiekas);
4. optikas preču veikali;
5. dzīvnieku barības veikali;

6. ziedu veikali;
7. grāmatnīcas;
8. preses tirdzniecības vietas.

Ar Ministru kabineta 2021. gada 8. aprīļa noteikumu Nr. 208 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” 1. punktu, kas stājās spēkā 2021. gada 10. aprīlī, Noteikumu Nr. 360 24.¹⁸ punkts papildināts ar 9. apakšpunktu. Tas paredzēja, ka tirdzniecības centrā, kura kopējā tirdzniecībai atvēlētā platība ir lielāka par 7000 m², darbojas arī datoru, to perifēro iekārtu un programmatūras, kā arī telekomunikācijas iekārtu veikali.

Savukārt ar Ministru kabineta 2021. gada 18. maija noteikumu Nr. 309 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” 3. punktu, kas stājās spēkā 2021. gada 20. maijā, Noteikumu Nr. 360 24.¹⁸ punkts papildināts ar 10. apakšpunktu. Tas paredzēja, ka tirdzniecības centrā, kura kopējā tirdzniecībai atvēlētā platība ir lielāka par 7000 m², darbojas arī veikali, kuros apmeklētājiem ir nodrošināta atsevišķa ārējā piekļuve (ārējā ieeja) tirdzniecības vietai.

Pēc tam, kad Pieteikuma iesniedzēja jau bija iesniegusi šo pieteikumu Satversmes tiesā, ar Ministru kabineta 2021. gada 1. jūnija noteikumu Nr. 335 „Grozījumi Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumos Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” 10. punktu, kas stājās spēkā 2021. gada 2. jūnijā, 24.¹⁸ punkts no Noteikumiem Nr. 360 svītrots.

No pieteikuma satura secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja Satversmes tiesā apstrīd Noteikumu Nr. 360 24.¹⁸ punkta, redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 7. aprīļa līdz 1. jūnijam, (turpmāk – apstrīdētā norma) atbilstību Satversmei.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 20. panta sesto daļu kolēģija var atteikties ierosināt lietu, ja konstitucionālajā sūdzībā sniegtais juridiskais pamatojums ir acīmredzami nepietiekams prasījuma apmierināšanai.

4. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību Satversmei. Līdz ar to pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktu persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir juridiska persona, kas pārvalda tirdzniecības centru, kura kopējā tirdzniecībai atvēlētā platība ir lielāka par 7000 m² (turpmāk – lielais tirdzniecības centrs). Pieteikuma iesniedzēja savu komercdarbību veic, iznomājot tirdzniecības telpas šajā tirdzniecības centrā. Apstrīdētās normas dēļ vairākiem mazumtirgotājiem esot liegts veikt komercdarbību lielajos tirdzniecības centros. Šā aizlieguma dēļ arī Pieteikuma iesniedzējai tiekot radīti zaudējumi, jo neesot iespējams pilnvērtīgi iznomāt tirdzniecības telpas. Tādējādi esot aizskartas Pieteikuma iesniedzējai Satversmes 105. panta pirmajā un trešajā teikumā noteiktās tiesības uz īpašumu. Apstrīdētajā normā ietvertais aizliegums arī radījis tiesiskās vienlīdzības principa pārkāpumu, jo neesot bijis noteikts tirdzniecības telpu iznomātājiem salīdzināmās situācijās. Tāpat ar apstrīdēto normu radītais pamattiesību ierobežojums neesot bijis atbilstošs vairākiem Satversmes 1. pantā ietvertajiem vispārējiem tiesību principiem.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma izriet, ka apstrīdētā norma ir imperatīva, formulēta skaidri un Pieteikuma iesniedzēja atrodas šīs normas tvērumam tipiskā situācijā. Līdz ar to tai nav iespēju aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otrais teikums nosaka: „Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no apstrīdētās normas spēkā stāšanās dienas, proti, no 2021. gada 7. aprīļa. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2021. gada 27. maijā. Tādējādi minētais sešu mēnešu termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikumā norādīts, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošajam tiesiskas valsts principam, labas likumdošanas principam un tiesiskās paļāvības principam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka viens no vispārējiem tiesību principiem, kas atvasināts no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas un ietilpst Satversmes 1. panta tvērumā, ir tiesiskas valsts princips. No tiesiskas valsts principa ir atvasināms arī labas likumdošanas princips (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu*). Satversmes 1. panta tvērumā ietilpst arī no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās paļāvības princips, kas aizsargā vienīgi tādas tiesības, uz kuru īstenošanu personai varēja rasties likumīga, pamatota un saprātīga paļāvība (*sk. Satversmes tiesas 2017. gada 8. marta sprieduma lietā Nr. 2016-07-01 16.2. punktu*).

Vērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, Satversmes tiesa citstarp pārbauda, vai tas ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 25. punktu un 2015. gada 8. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-34-01 14. punktu*).

Tāpat vērtējot, vai ar tiesību normu noteiktā atšķirīgā vai vienādā attieksme ir attaisnojama, Satversmes tiesa izvērtē, vai šāda attieksme ir noteikta ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018. gada 15. maija sprieduma lietā Nr. 2017-15-01 20. punktu*). To izvērtējot, Satversmes tiesa pārbauda, vai likumdošanas process atbilst labas likumdošanas principam (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 6. marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 18.1. punktu*).

Tādējādi to, vai apstrīdētā norma atbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam tiesiskas valsts principam un labas likumdošanas principam, Satversmes tiesa izvērtēs, pārbaudot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Savukārt pieteikumā norādītie apsvērumi par tiesiskās paļāvības principa iespējamo pārkāpumu pēc būtības atkārtos Pieteikuma iesniedzējas argumentus, kas sniegti, pamatojot apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Pieteikumā nav norādīti citi argumenti, kas pamatotu šā principa pārkāpumu.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 1. pantam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktajām prasībām.

8. Pieteikumā ir sniegts lietas faktisko apstākļu izklāsts un juridiskais pamatojums par apstrīdētās normas iespējamo neatbilstību Satversmes 91. panta pirmajam teikumam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam. Tam ir pievienoti dokumenti, kas nepieciešami lietas apstākļu noskaidrošanai. Pieteikums šajā prasījuma daļā atbilst arī pārējām Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktajām prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. pantu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Ierosināt Satversmes tiesā lietu „Par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 24.¹⁸ punkta (redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 7. aprīļa līdz 1. jūnijam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes

91. panta pirmajam teikumam, kā arī 105. panta pirmajam un trešajam teikumam” pēc sabiedrības ar ierobežotu atbildību „VRPB” pieteikuma (pieteikums Nr. 103/2021).

2. Uzaicināt institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinetu – **līdz 2021. gada 23. augustam** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

3. Atteikties ierosināt lietu par Ministru kabineta 2020. gada 9. jūnija noteikumu Nr. 360 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 24.¹⁸ punkta (redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 7. aprīļa līdz 1. jūnijam) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Sanita Osipova